

**CL. V. Ioannis Wamesii, I. C. Celeberrimi, In Academia
Lovaniensi Antecessoris Primarii, Responsorum Sive
Consiliorum De Iure Pontificio Tomus ...**

Wamesius, Johannes

[S.l.], 1643

De Consuetudine. Consilium XIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98691](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98691)

De Consuetudine.

SYMMARIVM.

Statutum optandi præbendas vel domos.

1. 4. Optio præbendarum ex statuto & consuetudine valet.
2. Canonicus senior non ex ætate, sed receptione reputatur.
3. Ius ad rem infirmum est iure in re.
5. Optandi ius utile competat.
6. Optandi ius in fructu beneficii est.
7. Possessor beneficii habet pro se præsumptionem.
8. In beneficiis statum præbens suspicitur.
9. Vacante præbenda, ad Capitulum non devolvitur nisi collatione.
10. Capitulum sede vacante conpermutationes beneficiorum potest administrare.
11. Capitulum qui & quæ constituantur.
12. Pacti capitula perinde ad clericos ut laicos pertinent.
13. Clerici an ab hæreticis sugere debent.

CONSILIVM XIII.

IN contentione, quæ est coram Capitulo Cathedralis Ecclesiæ Antverpiensis inter Dominos Antonium de Compotella & Guilielmum Vucels, dictæ Ecclesiæ Canonicos, super optatione seu optatione domus canonicalis jam vacantis ex vacatione canonicatus & præbendæ per mortem Domini Thomæ Tourlant, potius ius nobis habere videtur præfatus D. Antonius. Quippe in usu sive statuti sive consuetudinis, quæ est in dicta Ecclesiâ de facultate optationis seu optationis domus canonicalis, vacantis per mortem alicujus Canonici, qui iure canonicatus & præbendæ illam possedit, permittitur illius optatio gradatim antiquiori Canonico superstiti, tamquam æqua & rationi consentanea. I. Ut enim præbendarum optio in usu consuetudinis vel statuti, expresso iure probatur, & pro rationabili reputatur, c. Cum in tua De consuet. lib. 6. (de quo tamen iustius dubitari poterat, propter considerationem variationis & inconstantie, quæ inter Clericos & Ecclesiasticos magis, quam laicos improbat, Caledon. cons. 7. Consuetudo de optando sub tit. de consuet. Joan. And. & alij in d. c. Cum in tua. Oldrad. cons. 285.) ita multo magis probari debet hæc consuetudo de optanda domo, camera, aut alio temporali commodo, quæ separationem ab ipsis canonicatibus recipiunt, & nulli certo annexa sunt aut coherent, ut ex auctoritate Glossæ in d. c. Cum in tua, in v. consuetudo, de tali consuetudine seu statuto in Ecclesiâ Mediolanensi obtinente, communiter probatur, DD. in d. c. Cum in tua, Franc. Marc. decis. 46. in p. 1. In usu autem huius consuetudinis antiquior Canonicus non accipitur ex ætate, sed ex canonicatus diuturniore possessione, Glossam v. antiquiores, in d. c. Cum in tua & prioritas tituli ac possessionis, etiam prioritatem atque potioritatem in hoc iure optandi constituit, l. prior. ff. Qui potior in pign. hab.

Chim igitur præfatus D. Antonius non tantum ætate, sed etiam tempore in adeptione sui canonicatus præfatum D. Guilielmum præcedat, ex ratione

temporis cum tam evidente intervallo, nulla potest esse antiquioris requisitæ qualitatibus dubitatio. Quod verum agnoscens idem D. Guilielmus, prioritatem temporis sibi adscribit, proponendo quod ab anno quinquagesimo octavo ius ad suum hunc canonicatum haberet, Dominus autem Antonius suum primum mense martio anno octuagesimo obtinuerit; ita ut ex prioritate acquisiti tituli sibi persuadeat, se illo antiquiorem in hac re esse. Sed quæ ratione hæc tituli seu juris ad hunc suum canonicatum prioritatem ab illo anno quinquagesimo octavo constituitur, an ratione alicujus expectativæ gratiæ, aut coadjutoriæ, cum nihil nobis proponatur, non satis intelligimus; nec ut intelligamus ad rem propositam definiendam magnopere refert, I. cum in hoc juris articulo, ius ad rem non operetur ius in re; quod si solum in casu proposito in consideratione habendum est. Non enim inspiciendum est, quo tempore quis in Ecclesiâ militare potuit, sed quo militaverit, d. Glossa in v. antiquiores in princ. Nec per ius ad rem acquiritur ius in re, c. fin. de concess. p. ehen. lib. 6. Glossa in verb. vel ad ipsum Clement. 1. de sequest. possess. & fructuum; cum illud in spe, quæ sæpe fallit, istud verò in rei veritate, & pleno effectu consistat. Quinimò veri perfectæ quæ tituli prioritas hæc in re non sufficit; sed requiritur actualis canonicatus possessio. Vique adeo, ut in concursu duorum, paritatem tituli habentium non is reputetur potior, qui titulum ex tempore prioris habet, sed qui post acquisitum titulum prior ad possessionem venit, & sic ubique ferè potior est possessor cum titulo, quam titularius sine possessione, glossa in d. Clement. 1. in v. super beneficio; modo possessoris titulus sit canonicus, aut saltem coloratus, Franc. Marc. decis. 982. parte 1. qualem esse Domini Antonij titulum mox demonstrabitur. Vbiq; enim melior est possidentis conditio, c. si a sede, De præben. lib. 6. & ex præsentis possessione hæc res expenditur.

Proinde cum ex hac parte se à D. Antonio superari vidit D. Guilielmus, convertit se ad convellendum D. Antonij ius & titulum in suo canonicatus; ut ex defectu seu nullitate tituli, quem D. Antonius suæ possessioni prætexit, ius possessionis inutile faciat: cum in beneficiis possessio sine titulo rectè non acquiritur, c. 1. de R. I. in 6. ut sic ex defectu iusti tituli, & consequenter ex inutilitate possessionis, D. Antonius hæc in re non possit Domino Guilielmo optare volenti; aliquid impedimentum facere; ex regula generali, quæ non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum, c. Non præstat De R. I. in 6. Data enim seu constituta nullitate antecedentis, necessario videtur constitui nullitas & inutilitas consequentis.

Vnde in hoc juris articulo, ut quis optare possit, requiritur, ut ipso actu sit Canonicus; qualis dici non potest, qui iusto titulo ad canonicatum caret, Zabarella cons. 26. Vacant Canonicatus: quippe paria sunt, non esse, & esse vitiose, l. Quoties quis salsæ cogitur. Sed frustra in eo laborat. I. Cum enim hoc ius optandi competat ratione præsentis possessionis, ut diximus; & in iusta beneficii possessione constituenda, non semper requiratur antecedens tituli veritas & iustitia, sed satis sit sine in-

trusione illam esse acquisitam ex titulo, si non omnino vero & legitimo, saltem colorato, *c. Cum nostris, & ibi Panorm. De concess. prab.* hoc est, auctoritate & cooperatione superioris, *d. c. Cum nostris, Steph. Bertr. consil. 172. Ex processu, vol. 8.* à qua adversus vitium intrusionis præsens est remedium, *dec. cons. 220. In causa, Felin. in c. In nostro n. 10. & 12. de rescript. ne auctoritate superioris, quantumvis illa aliquo vitio laboret, decipiatur, l. 1. in fine C. de hi qui ven. arat. impet.* consequens est, ex defectu veri tituli, quia coloratus saltem agitur, ius Domini Antonij hæc in re nec convelli, multo minus evetti posse. Præsertim ex eo, quod tempore hujus optationis, atque adeo etiam adhuc in præfenti fuit & est in vera, quiete, ac pacifica hujus sui canonicatus possessione; quæ judiciali aliqua lite nec litigiosa nec controversia hæctenus, & ne quidem per dictum D. Guilielmum effecta est. Nam & idem D. Antonius in hoc canonicatu nullum adhuc vel competitorem, vel formalem adversarium habet. Vnde quæ ratione præfatus D. Antonius ratione suæ sic titulare possessionis, etiam dicto D. Guilielmo permittente & consentiente, saltem non contradicente, percipit omnes & singulos dicti sui canonicatus fructus & emolumenta, & in illis, alijs, adeoque etiam dicto D. Guilielmo per omnia adæquatur, salva prioritate, ubi illius ratio haberi debet, ita quoque hæc in re perinde totaliter debet, ⁶ quia hæc optatio in fructu & emolumentis canonicatus est, ut in genere ipsa præbenda, & quidquid præbendæ etiam consecutivè adhaeret; ideoque sine contradictione permitti debet. Vtique adeo, ut ad hæc obtinenda live retinenda, nihil illi necessum sit titulum suum exhibere vel ostendere, multo minus iustificare, ⁷ quia pro possessore præsumitur, *l. penult. C. de evictio. Alciat. De præsumpt. reg. 3. cap. 5.* eo præsertim, qui tanto tempore, hoc est, per continuos quinque annos sine controversia possessor, & pro legitimo possessore reputatus fuit, etiam ab ipso D. Guilielmo, quique propter diuturnam possessionem molestari non posset, *Reg. Cancell. Apostol. de triennali poss.* ⁸ cum in beneficijs præsens status inspicitur, & ex illo ius in huiusmodi fructibus & accidentijs mæteri oporteat, tam quoad qualitatem beneficij, quam ius possessoris, quamdiu id evictum vel sententiâ iudicis aliter definitum non est, *l. Consultationibus, de iure patron. Decius cons. 125. in causa.* Ita ut, propter putativum saltem hunc coloratum titulum, & ex illo præsentem possessionem, D. Antonius in omni iure canonicatus sui, hoc est, fructibus & emolumentis retineri & manuteneri debeat, et quidem tam diu saltem, quam evictio ejus iure per sententiâ judicialem, ius possessionis resolutum non est. Ita ut huic incidenti & magis per viam exceptionis, quam directæ actionis & contradictionis propositæ oppugnationi tituli & iuris, quod D. Antonius ad hunc canonicatum habet, nihil sit tribuendum, stante prædictâ possessione; nemine existente, qui ad hunc canonicatum ius prætendat, ut vel judicialiter vel extrajudicialiter ullo modo dici possit litigiosus. Ideoque nihil tribui debeat huic exceptioni, quæ est de jure tertij, *l. Hæc consequenter D. Fam. ercis.* Quæ præfentis indubitatæ possessionis consideratio, planè

subvertit & perimit quæcumque ex parte D. Guilielmi D. Antonio obijciuntur de injustitia sui, quem prætendit, tituli: ut nihil sit necesse de illorum emicacia vel pondere in re proposita disputare.

Quamvis interim illa per se, seposito dicto præfentis possessionis præsidio, parum, imò nihil momenti habeant. Nam quod obijcit, in potestate Capituli non fuisse auctoritatem suam accommodare permutationi, quam D. Antonius conceperat, cum D. Andrea Manriquez de sua Capellania, quam in eadem Ecclesia possidebat, cum hoc canonicatu; multo minus ex ea permutatione vacantem canonicatum illi conferre, vacante tunc Sede Episcopali: ex eo, quod (ut proponitur) hic canonicatus, ex speciali reservatione Pontificis, pertinetur eâ vice ad solum Episcopum; ⁹ quia licet Sede vacante ad Capitulum devolvatur jurisdictionis potestas, non tamen defertur beneficiorum interea vacantium collatio; ob id, quod illa in fructu Episcopatus sit, *c. Cum vos, & ibi gloss. & d. d. de offic. iud. ordin. quæ autem in fructu sunt, per Capitulum arripi aut consumi non debent, sed futuro Episcopo reservari, ex Honorij Tertij constitutionibus, in c. 1. & 2. Ne sede vacante & c.* Et quod ut canonicatus alteri debitus, alij conferri non debet, & aliter de illo facta collatio sit plane nulla, *c. Quoniam de concess. praben. lib. 6. Gemin. cons. 21. Præmissa n. 3.* quodque permutatio beneficiorum non possit fieri sine consensu Episcopi, *c. Quasimus de rer. permut.* Hæc inquam, sic objecta facile remouentur.

Cum enim collatio, quæ sit ex compermutatione beneficiorum, non tam sit voluntaria, quam necessaria; teneaturque omnino beneficij collator compermutantibus compermutata beneficia conferre, nec ex compermutatione vacantia beneficia possit alijs extra compermutantes conferre, etiam si in manibus Papæ fiat resignatio ex causa permutationis, *Clem. 1. de rerum permut.* eoque respectu non tam in fructu, quam in authorisabili jurisdictione consistat ex ea causa hæc necessaria beneficij collatio; ¹⁰ sequitur, quod cum ad Capitulum Sede vacante devolvantur ea, quæ jurisdictionis sunt, *cap. His quæ de maior. & obed. & ibi gloss. in v. pro bono pacis*, hæc quoque admittendi & authorisandi ex permutatione resignationes, & ex permutatione vacantia beneficia necessaria conferendi potestas, censeri debeat fuisse devoluta, *gloss. in d. Clem. 1. in v. conferantur vers. quid de Capitulo.*

Et quamvis Glossa in d. v. conferantur vers. si verè una, hanc hujus potestatis devolutionem restringat ad beneficia, quæ ad solius Episcopi collationem non pertinent, sed conjunctim & alternativè etiam ad Capitulum, ut non obtineat, si ad Episcopum solum pertineat collatio: id tamen ita ex sententiâ Frederici de Senis, in *Tract. de permutat. quest. 36.* accipiendum est, ut per Capitulum quidem id ita fieri, sed per sequentem seu successorem Episcopum perfici possit: Quod etiam probat & sequitur Cardinalis Zabarella, *Cons. 46. Venio, in fine.* Et si ex hac parte ullum posset esse periculum, id ex alia consideratione facile discutitur: quod scilicet hujus canonicatus collatio ad solum Episcopum eo vivo non pertineat; ad id, quod reservatio seu gratia

gratia Apostolica, quæ per bullam erectionis Cathedralis Ecclesiæ Antverpiensis soli Episcopo de decem ex tunc primò vacatibus Canonicatibus facta est, tempore hujus permutationis consumpta fuerit; quia ex illo die decem canonicatus vacaverint, & hujus canonicatus vacatio ex dicta permutatione fuerit, ut proponitur, undecima; & sic jure dictæ reservationis ad solum Episcopum non pertinuerit, sed magis ad Capitulum ex antiquo (ut puto) jure. Ita ut consumpta hac Episcopi speciali reservatione, Capituli manus prius constricta, relaxata & dissoluta fuerint; idcirco merito hanc ex hac permutationis causa occurrentem permutationem admittere, & ex illa vacante Canonicatum D. Antonio conferre poterit. Sublata enim causâ impedimenti, necesse est impedimentum tolli, l. *Est contra Cod. De nupt. c. Post translationem De renunciat.*

Nec ad rem pertinet, quod hos decem primos vacantes canonicatus omnes Episcopus non contulerit. Nam satis est, quod conferre potuerit, & per illum steterit, quo minùs id fecerit, l. *In iure civili 161. de R. I. l. iure civili 24. de cond. & demonstr. Præsertim quia hæc reservatio non sit de decem, quos Episcopus voluerit aut elegerit, sed simpliciter de decem primis vacaturis. Ita ut ex limitata causa hujusmodi concessionis, illius quoque potestas fuerit limitata, l. *In agris de acquir. rer. dom. l. Cancellaverat de his que in test. delent. Mandati namque fines & gratiæ diligenter observandi sunt, c. Si clericus, c. Cui de non sacerdotali de præben. lib. 6. Ad constituendam enim hanc collationum decem primò vacaturorum canonicatum consumptionem, etiam quovis modo reservata beneficia, & ad quæ jus expectativæ alicujus gratiæ alicui competebat, non comprehenduntur: ob id, quod Papa per dictam bullam omnibus reservationibus & expectativis per prægnantissimas clausulas derogaverit, & quin derogare potuerit, dubitatio nulla est, d. c. *Cum in suis vers. in præben. c. Si postquam, c. Si is cui, c. Quodam De præben. lib. 6. Unde vacatio canonicatus, quem possedit D. Thomas Deterne, numerum facere debet, etiam si illum vigore coadjutorie acceptaverit M. Carolus Deterne, cum per dictas prædictæ bullæ reservationis prægnantissimas derogatorias clausulas, illi quoque coadjutorie, nondum effectum sortitæ, derogatum esse censeatur.***

Nullus itaque est juris, quod D. Guilielmus prætexit, ex hac consideratione defectus. Sed nec ex eo, quod à paucis hæc res sit expedita. † Nam cum Capitulum constituatur non ex absentibus, sed præsentibus & residentibus in loco Ecclesiæ, ita ut vel unus Capitulum, & Capituli potestatem retinere & conservare possit, l. *Sicut §. ult. ff. Quod cuiusque univers. nomine & c. gloss. in c. Gratium De postul. Prælat. & ibi Panor. n. 9. & 12. absentium nulla, sed præsentium dumtaxat haberi debet ratio. Nimis sane invidiosum est, quod ex ratione præteriti infelicitis hujus temporis ad jus D. Antonij infringendum, & suum stabilendum arripit D. Guilielmus: quasi quæ tempore tyrannidis, & in substracta obedientia tam Sedi Apostolicæ, quam Regiæ Majestati in civitate Antverpiensi acta sunt, infirmari debeant, l. *Decernimus 16. c. De sacros. Eccles. Quip-**

pe hujusmodi obiectio continet apertissimam contradictionem adversus capitula reconciliationis & pacis civitati Antverpiensi ex nomine Regiæ Majestatis redditæ: per quam (præterquam quòd illo tempore acta, rata habeatur) perpetua quoque inducta est amnestia & oblivisio præteritorum, quæcumque etiam improbato more acta fuerint; præterea quoque rebellionis & infractæ pacis constitutâ adversus eos, qui vel obijcerent vel refricarent.

† Quæ dictæ reconciliationis & pacis indulgentia non minùs Clericis & Ecclesiasticis personis predeste debet, quàm laicis. Quod enim laicis sic vel simili modo conceditur, Clericis quoque communicatum censetur, c. *Maximum 1. q. 7. & ibi Gloss. in v. dignitate, Panor. in c. Quia diligentia, sub fin. De election. latè Roland. a Valle cons. 63. Requisitus n. 24. vol. 3.*

Neque his Canonicis, qui tunc licet numero pauci, repræsentabant Capitulum, rectè obijci potest, quòd non, ut alij, in fugam quoque se conjecerint, sed apud & inter hæreticos permanserint. nam nulla est lex, nullus canon, qui ad fugiendum eos constrinxerit. * Unde est, quod Bartolus, in l. *Si ob iurpem n. 5. De condit. ob turp. caus. & ex Bartolo tradit Baldus, in l. 1. in fin. C. eod. tit. Thomas Grammat. Decis. 18. n. 10. quòd alleganti metum ex tyrannide non possit obijci, quòd à rebellante civitate vel tyranno non recesserit, fugiendo ad aliam civitatem: quia fugæ potestas sine periculo semper non est; & ut sit, nulla tamen est necessitas, l. *Sapientia De off. Præsid. Multa enim sunt, cur quis non fugiat. Unde est, quòd Baldus cons. 96. Proponitur sub fin. vol. 3. manentes inter rebelles sine cooperatione in rebellionem, dicat, quòd pro rebellibus accipi non debeant; & non activè, sed passivè rebelles reputentur. Quinimò his, qui hic subsisterunt salvâ fide, ad laudem refertur, etiam Ecclesiasticis personis, ex iudicio quoque Divi Augustini, in Epistola ad Honoratum Episcopum, quæ est inter eius Epistolas 180: ad quam brevitas causa remittimus.**

His itaque, & alijs, quæ in sedula pro parte D. Antonij Capitulo exhibita continentur, existimo, optionem seu optationem D. Antonij progressum habere, & effectum obtinere debere: considerationibus quibuscumque, per D. Guilielmum propositis, non obstantibus.

De consuetudine.

S V M M A R I U M.

Statuendi potestas.

1. Appellari potest à conceptione & publicatione statutorum.
2. Statuti validitas dependet à statuentis potestate.
3. Statuta facere quis possit.
4. Canonici Collegiarum Ecclesiarum an statuere possint.
5. Approbati debet ab omnibus, quod omnes tangit.
6. Superiori obediendum quando sit.
7. Capellanorum officium.

CONSILIUM XIV.

C V M jure permillum sit cuicumque provocare & appellare à statuto, quod in speciale alicujus